

Broj: 01-552/22-18
Podgorica, 17.5.2023. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 2 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014) i člana 41 Pravila o radu zaštitnika/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.53/14.) nakon završenog ispitnog postupka po pritužbi XX daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. Zatvorenik XX podnio je pritužbu instituciji Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore, 17.8.2022. godine, u kojoj je, između ostalog naveo: da je 10. marta 2020. godine bio lišen slobode i doveden u OB Bar; da ga je oko 23:00 časova tog dana preuzeo Specijalni policijski tim ispred prostorija Odjeljenja bezbjednosti Bar; da su ga tada povelili na Sutorman, kada su počeli sa mučenjem raznim metodama radi lažnog optuživanja XX.; da su ga nakon toga vratili u prostorije OB Bar kada je tražio i medicinsku pomoć; da su došli iz Hitne medicinske pomoći i da mu nisu uključili terapiju protiv bolova; da su ga nakon toga službenici OB Bar povezli do pumpe i predali Specijalnom policijskom timu; da su ga vodili preko Paštrovačke gore, u kojem momentu su zaustavili vozilo i počeli opet sa mučenjem; da su od njega tražili da prizna djela koja nije počinio; da su ga nakon toga povelili u OB Podgorica i da su ga tamo prisiljavali da potpiše izjavu koju ne želi tražeći da to izjavi i kod tužioca; da su ga nakon toga povelili kod Specijalnog državnog tužioca kod kojeg nije davao odbranu, već se branio ćutanjem te da je nakon toga poveden kod sudije za istragu dje mu je određen pritvor kao i da je nakon toga sproveden u Istražni zatvor dje je prvih 15 dana koristio štake kao pomagala pri hodanju i izmokrao krv od tih povreda.

Uz pritužbu je dostavio i fotografije na kojima se vide povrede u predjelu lijevog oka, desnog ramena, na tijelu u predjelu bočne regije ispod desne ruke, modrica oko struka sa desne strane – iznad desne noge bočno kao i na leđima u predjelu desne lopatice.

II Postupanje Zaštitnika

2. Uvidom u pritužbu, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je utvrdio da ista ispunjava uslove sadržane u čl. 31 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, koji se tiču njene sadržine. Zaštitnik, u skladu sa članom 32 stav 2 navedenog Zakona je ocijenio da treba postupati u ovom konkretnom slučaju jer značaj slučaja to zahtijeva, iz razloga jer je podnosilac iznio ozbiljne tvrdnje o zlostavljanju od strane Specijalnog policijskog odjeljenja.

3. Predstavnici Zaštitnika su, saglasno odredbama člana 24 stav 1 alineja 2 i 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dana 31.8.2022. godine, posjetili podnosioca pritužbe u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS-u) u Istražni zatvor i obavili povjerljiv razgovor sa njim bez prisustva

¹ Službeni list Crne Gore", (br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017);

službenih lica, u kojem je naveo: da je lišen slobode 10. marta 2020. godine; da ga je Specijalni tim tada maltretirao i nanio mu povrede te da se nije ranije javljao jer mu je advokat saopštio da je on pokrenuo sve postupke koji su neophodni kako bi se utvrdilo postupanje policije tada.

4. Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 stav 1 i člana 36 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", broj 42/11, 32/14 i 021/18), zatražio izjašnjenje u odnosu na postupanje službenika OB Bar u konkretnom slučaju.

Regionalni centar bezbjednosti Jug – Odjeljenje bezbjednosti Bar je aktom 84 br. 239/22-2825/3 od 16.9.2022. godine, koje je u instituciju Zaštitnika primljeno 26.9.2022. godine, dostavio informaciju vezano za postupanje policijskih službenika prema licu XX i XX. kao i dokumentaciju vezanu za konkretan slučaj.

U izjašnjenju Stanice kriminalističke policije OB Bar se u bitnom navodi: da su policijski službenici OB Bar, postupajući po prethodnoj operativnoj informaciji da dva NN lica vrše postavljanje zatamljenih folija na PMV u cilju izvršenja teških krivičnih djela, dana 10.3.2020. godine, na makadamskim outu iza SC „Topolica“ zatekli dva parkirana PMV pored kojih su se nalazila dva lica; da je legitimisanjem ta dva lica utvrđeno da se radi o licima XX i o XX; da provjerom jednog od PMV ustanovljeno da tablice koje su istaknute na vozilu ne pripadaju istom već drugom vozilu i da su iste otuđene; da je preduzimanjem mjera i radnji iz svoje nadležnosti utvrđeno da je vozilo otuđeno na teritoriji opštine Ulcinj; da su nakon preduzetih mjera i radnji na licu mjesta, navedena lica dovedena u prostorije OB Bar radi prikupljanja obavještenja i daljeg rada na osnovu prethodno navedenih okolnosti; da je prilikom pregleda kod pomenutih lica pronađen telefon sa inostranom karticom i kriptovanom zaštitom; da su lica od ranije poznata kao bezbjednosno interesantna lica te da su prilikom postupanja po predmetnom događaju i utvrđivanja tačnog činjeničnog stanja, policijski službenici OB Bar došli do saznanja da postoje elementi krivičnog djela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, a u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva u Podgorici, na osnovu čega su takođe upoznati službenici Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela.

Dalje je navedeno: da su u prostorijama OB Bar prikupljenja obavještenja od pomenutih lica, nakon čega je upoznat DT u ODT-u u Ulcinju, koji je naložio da se lica XX liši slobode zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo „Krađa“ i da mu se isti sprovede na dalju nadležnost; da je prilikom prikupljanja obavještenja XX negirao učešće u izvršenju krivičnog djela te da u sticaju sa prethodno navedenim i saznanja postojanja elemenata krivičnog djela iz oblasti organizovanog kriminala, dalje mjere i radnje prema licu XX, preuzeli su službenici za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, kojem je uručen poziv u svojstvu građanina da se javi u službene prostorije Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, dana 11.3.2020. godine.

Takođe se navodi: da su dana 11.3.2020. godine, PS OB Bar, zajedno sa službenicima za suzbijanje teških krivičnih djela izvršili pretres stambenog objekta koji su koristili XX. i XX kojom prilikom je pronađeno vatreno oružje koje je bilo namijenjeno za izvršenje predmetnih krivičnih djela, dva bidona veće zapremine sa benzinom, za koje postoji opravdana sumnja da je bio namijenjen u svrhu izazivanja požara na vozilu nakon izvršenja krivičnog djela, a u cilju uništenja svih predmeta koji bi bili korišćeni prilikom izvršenja krivičnog djela; da je pretresom stana pronađena veća količina municije, komunikacionih sredstava, garderoba kao i više predmeta i tragova koji su bili predmet vještačenja u Forenzičkom centru u Danilovgradu; je izvršenim DNK vještačenjem konstatovano da su XX i XX. glavni donori biološkog materijala koji je izuzet sa puške, prigušivača, municije i graderobe koja je pronađena u tzv. „štek stanu“; te da je o predmetnom događaju upoznat Specijalni državni tužilac YY

koji je predmetni događaj okvalifikovao kao krivično djelo „Stvaranje kriminalne organizacije“ iz čl. 401a u sticaju sa krivičnim djelom „Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija“ iz čl. 403 Krivičnog zakonika Crne Gore².

Na kraju se navodi: da su formirani spisi predmeta KU 66/20 u nadležnosti Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela te da je postupanje policijskih službenika prema licima XX. i XX u konkretnom događaju bilo strogo profesionalno sa poštovanjem ljudskih prava lica u skladu sa zakonskim normama.

Uz izjašnjenje je dostavljena i sljedeća dokumentacija: Propratni akt KU – 65/20 DT u ODT u Ulcinju; Izvještaj kao dopuna krivične prijave KU-65/20; krivična prijava KU – 65/20; Zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina XX; Zapisnik o prijemu prijave XX (vlasnika otuđenog vozila); potvrda o privremeno oduzetim predmetima od lica XX; potvrda o privremeno oduzetim predmetima od lica XX.; potvrda o vraćanju privremeno oduzetih predmeta od lica XX.; Zahtjev za izdavanje naredbe za mehanoskopsko vještačenje brojeva šasije na PMV marke „Audi A4“; zahtjev za izdavanje Naredbe za mehanoskopsko vještačenje brojeva na šasiji za PMV marke „Audi A4“; službena zabilješka PS XX.; službena zabilješka PS i sl. zab. drugog PS.

5. Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 stav 1 i člana 36 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, aktom br. 01-552/22-4 od 2.9.2022. godine, zatražio izjašnjenje od strane Odjeljenja bezbjednosti Podgorica, koje se odnosi na postupanje službenika dežurne službe OB Podgorica u konkretnom slučaju, kao i kompletnu formiranu dokumentaciju.

Odjeljenje bezbjednosti Podgorica je dostavilo izjašnjenje br. 73-074/22-4433/2 od 13.9.2022. godine, koje je primljeno u instituciju Zaštitika 26.9.2022. godine, u kojem se navodi: da je XX lišen slobode 11.3.2020. godine u 15:00 časova, od strane službenika Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Specijalnog policijskog odjeljenja; da je nakon toga doveden u prostorije za zadržavanje OB Podgorica u 15:15 časova; da je u 17:20 minuta, isti od strane službenika Specijalnog policijskog tima sproveden u Specijalno državno tužilaštvo, nakon čega mu je donešeno rješenje o zadržavanju; da, kao zadržano lice isti je doveden u prostorije za zadržavanje u 20:28 časova te da je dana 13.3.2020. godine, u 13:45 časova isti sproveden Sudiji za istragu Višeg suda nakon čega je sproveden u Istražni zatvor.

Uz izjašnjenje je dostavljena i određena dokumentacija, i to: službena zabilješka o lišenju slobode br. 516/2020 od 11.3.2020. godine; dosije iz dežurne službe o obezbjeđenju lica lišenog slobode za XX obr. -1, kao i dosije o obezbjeđenju zadržanog lica obr. 2; Rješenje Specijalnog državnog tužilaštva Kt-Sbr. 36/20 – 125/20 od 11.3.2020. godine; izvještaj ljekara specijaliste na ortopediji Urgentnog centra br. protokola 2698 od 11.3.2020. godine; izvještaj ljekara specijaliste na psihijatriji Urgentnog centra od 11.3.2020. godine; izvještaj ljekara specijaliste oftamologa u Urgentnom centru; izvještaj ljekara specijaliste u Urgentnom centru, br. protokola 4990; Izvještaj ljekara Hitne medicinske pomoći br. protokola 9131 kao i izvještaj ljekara Hitne medicinske pomoći br. protokola 4166.

6. Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 stav 1 i člana 36 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, aktom br. 01-552/22-5 od 2.9.2022. godine, zatražio izjašnjenje od strane Uprave policije- kabinet direktora, radi dostavljanja izjašnjenja povodom navoda iznešenih u pritužbi a koje se

² "Službeni list Crne Gore", (br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020, 145/21 od 31.12.2021)

odnose na postupanje službenika Specijalnog policijskog tima u konkretnom slučaju kao i dokumentaciju formiranu povodom konkretnog slučaja.

Uprava policije je dostavila izjašnjenje 49 br. 074/22-32194/2 od 29.9.2022. godine, koji je u instituciju Zaštitika primljen 4.10.2022. godine, u kojem je navedeno da shodno aktu Sektora za borbu protiv kriminala, br. 074/22-32194/1 od 27.9.2022. godine i izjašnjenja Specijalnog policijskog odjeljenja br. 074/22-31059/1 od 21.9.2022. godine, obavještavaju da iz navedenih izjašnjenja proizilazi da službenici SPO-a nijesu postupali u slučaju koji je u svojoj pritužbi opisao građanin XX.

7. U skladu sa odredbom člana 38 stav 1 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zaštitnik je zatražio od Uprave za izvršenje krivičnih sankcija da dostave medicinsku dokumentaciju u vezi sa prvim pregledom koji je obavljen inicijalno po prijemu podnosioca pritužbe u Istražni zatvor u UIKS-u u Spužu, uključujući informaciju o eventualnom korišćenju ortopedskih pomagala u odnosu na navedeno lice.

Uprava za izvršenje krivičnih sankcija je aktom U-KD br. 586 od 13. septembra, koji je u instituciju zaprimljen 15.9.2022. godine, dostavila traženu medicinsku dokumentaciju.

8. Zaštitnik je, u skladu sa odredbom 28 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, od Specijalnog državnog tužilaštva zatražio podatak da li je evidentirano da je lice XX imao vidljivih povreda kada je sproveden kod Specijalnog tužioca YY a ako jeste, koje radnje je postupajući tužilac preduzeo tim povodom.

Specijalno državno tužilaštvo aktom Tu-S VI br. 13/22 od 8.11.2022. godine, dostavilo izjašnjenje specijalnog tužioca YY Tu-S VI br. 13/22 i Kt-S br. 36/20 od 7.11.2022. godine.

U izjašnjenju specijalnog tužioca YY se navodi: da je u Specijalno državno tužilaštvo formiran predmet poslovne oznake Kt-S br.36/20, povodom krivične prijave Uprave policije Centra bezbjednosti Bar Ku.br.66/20 od 11.3.2020. godine, zbog krivičnih djela stvaranje kriminalne organizacije iz člana 401a st. 2 u vezi st.1 i KZ CG, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz čl. 403 st.2 KZ CG i ubistvo u pokušaju iz čl. 143 u vezi čl. 20 KZ CG; da je o lišenju slobode XX, tužilac YY obaviješten dana 11.3.2020. godine; da je prema stanju u spisima predmeta isti od strane službenika Uprave policije lišen slobode 11.3.2020. godine u 15:00 časova; da, nakon upoznavanja sa činjenicom da je lice lišeno slobode, u skladu sa odredbama ZKP-a, naloženo da se isti dana 11.3.2020.godine u 18:00 časova privede u prostorije Specijalnog državnog tužilaštva radi saslušanja u svojstvu osumnjičenog; da, prema stanju u spisima predmeta, XX je istog dana u 18:00 časova, priveden u prostorije Specijalnog državnog tužilaštva radi saslušanja po predmetnoj prijavi; da je, po dovođenju osumnjičenog, isti u skladu sa ZKP-om upoznat sa činjenicama i okolnostima koje mu se stavljaju na teret predmetnom krivičnom prijavom, te je sa svojim izabranim braniocem, koji je prisustvovao saslušanju obavio povjerljiv razgovor, nakon tega je advokat otkazao punomoćje iz privatnih razloga; da je osumnjičenom omogućeno da angažuje drugog advokata po sopstvenom izboru, što je i učinio; da je saslušanje nastavljeno nakon što su osumnjičeni i njegov novi branilac obavili povjerljiv razgovor te da je tokom saslušanja osumnjičeni iskoristio svoje pravo i nije iznosio odbranu niti odgovarao na pitanja tužioca niti advokata.

Dalje se navodi: da je tokom saslušanja osumnjičeni upitan o svom zdravstvenom stanju, nakon čega je isti izjavio da je korisnik medikamenata koji se zovu buprenorfin; da je nakon ovoga, branilac

osumnjičenog istakla da je primijetila povrede kod osumnjičenog, te traži da se isti ljekarski pregleda i zbrine; da je nakon saslušanja, isti po nalogu tužioca u pratnji policije upućen na preglede u Urgentni centar KC CG te da je istom određeno zadržavanje po rješenju Kt-S br. 36/20 od 11.3.2020. godine.

Takođe se navodi: da tokom saslušanja u svojstvu osumnjičenog isti nije iskazao, niti je govorio o tome da se od strane službenika Uprave policije CG prema njemu primjenjivala sila, niti je ukazivao na postojanje bilo kakvih povreda kao i da povrede od ovog tužilaštva nijesu primijećene jer da su postojale i da su bile vidljive bile bi i konstatovane na zapisniku o saslušanju osumnjičenog, što kod ove činjenice nije učinjeno, a niti osumnjičeni niti njegov branilac nijesu imali primjedbu na sadržinu zapisnika o saslušanju osumnjičenog, što su konstatovali svojim potpisima.

U izjašnjenju je dalje navedeno: da je u toku postupka protiv imenovanog donijeta naredba o sprovođenju istrage Kti-S br. 9/20 od 12.3.2020. godine zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršio krivična djela stvaranje kriminalne organizacije; da je u nastavku postupka protiv XX, podignuta optužnica Kt-S br. 36/20 od 2.9.2020. godine, nakon čega je po prijedlogu okrivljenog započeo postupak pregovaranja o zaključenju sporazuma o priznanju krivice, nakon čega je sa imenovanim zaključen Sporazum o priznanju krivice od strane tužilaštva, po kojem je i donešena presuda Višeg suda u Podgorici Ks.br. 29/20 od 23.1.2021. godine.

Na kraju se navodi: da prema saznanju ovog tužioca, prema XX nijesu od strane službenika Uprave policije primjenjivane bilo kakve mjere prinude, te imajući u vidu da je u pritužbi navedeno da je isti lišen slobode 10.3.2020. godine, a imajući u vidu stanje u spisima predmeta, navedena činjenica nije istinita, obzirom da je imenovani lišen slobode 11.3.2020. godine u 15:00 časova, što proizilazi iz spisa predmeta te konačno i iz kazivanja samog osumnjičenog na zapisniku Kt-S 36/20 od 11.3.2020. godine.

9. Zaštitnik je od Uprave policije, u skladu sa odredbom člana 35 stav 3 Zakona o Zaštitniku, aktom br. 01-552/22-12 od 30.1.2023. godine, zatražio dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju koja se odnosi na lišenje slobode podnosioca pritužbe.

Uprava policije je aktom br. 007/23-8612/2 od 16.2.2023. godine, koji je primljen u Instituciju Zaštitnika/ce 21.2.2023. godine, dostavilo odgovor Sektora za borbu protiv kriminala 007/23-8612/1 od 14.2.2023. godine, odnosno informaciju koja je sačinjena od strane Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela u vezi sa preduzetim mjerama i radnjama u vezi lišenja slobode, br. 074/23-32194 od 13.2.2023. godine.

U informaciji se navodi: da preduzimajući preventivno represivne mjere i radnje iz svoje nadležnosti, službenici Uprave policije – Centra bezbjednosti Bar su dana 10.3.2020. godine, oko 19:00h u Baru, kod sportskog centra Topolica, kontrolisali lice XX iz Danilovgrada i XX. iz Bara, koji su zatečeni prilikom vršenja zatamnjenja vozila marke Golf 2; da su imenovani registrovani kao lica bliska jednoj od OKG koje djeluju na teritoriji Crne Gore; da je kod imenovanih tom prilikom pronađen telefon sa inostranom karticom koja pruža usluge kriptovane zaštite; da je kriminalističkim mjerama i radnjama utvrđeno da su vozilo i reg.ozn. na tom vozilu otuđeni, i da je XX. priznao da je otuđio navedeno; da, obzirom da se radi licima koja su označena kao članovi OKG-a, XX je pozvan da dana 11.3.2020. godine, pristupi u službene prostorije Sektora za borbu protiv kriminala – Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela u cilju prikupljanja obavještenja; da je tom prilikom od strane službenika Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela od imenovanog prikupljeno obavještenje o čemu je sačinjen Zapisnik o

obavještenju prikupljenom od građanina; da je XX policijskim službenicima dao dobrovoljni pristanak i ustupio pristupne šifre za kriptovani telefon koji je koristio te da imenovani tom prilikom nije imao primjedbi i uredno je potpisao Zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina.

Dalje je navedeno: da se daljom kriminalističkom obradom došlo do relevantnih saznanja, kao i materijalnih dokaza da se imenovani pripremali izvršenje najtežih krivičnih djela; da je 11.3.2020. godine, izvršen pretres stambenog objekta koji su koristili navedena lica; da su tokom pretresa pronađene nedozvoljene stvari u stanu; da se nadležni Specijalni državni tužilac izjasnio da se lica XX i XX. liše slobode i sprovedu na dalju nadležnost; da je shodno navedenom XX lišen slobode 11.3.2020. godine, u 15:00 časova, dok je XX. lišen slobode 11.3.2020. godine u 23:50 časova te da su navedena lica saslušana od strane postupajućeg Specijalnog državnog tužioca o čemu postoje službeni spisi u SDT-u.

10. Obzirom da uz dostavljeni izjašnjenje nije dostavljena tražena dokumentacija, Zaštitnik je aktom br. 01-552/22-14 od 22.2.2023. godine, u skladu sa članom 35 stav 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zatražio dostavljanje cjelokupne dokumentacije koja se odnosi na postupanje policijskih službenika Uprave policije –Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela, prema XX, u roku od 8 dana od dana prijema akta.

Kako nije dostavljena dokumentacija u ostavljenom roku, Zaštitnik je aktom br. 01-552/22-15 od 14.3.2023. godine, ponovo zatražio dostavljanje tražene dokumentacije.

Uprava policije je aktom br. 552/23-14317/2 od 14.3.2023. godine, koji je u instituciju Zaštitnika/ce zaprimljen 16.3.2023. godine, dostavila odgovor Sektora za borbu protiv kriminala, br. 552/23-14317/1 od 10.3.2023. godine, kojim je dostavljena tražena dokumentacija.

11. Predstavnici Zaštitnika su, saglasno odredbama člana 24 stav 1 alineja 2 i 3 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nakon dobijene dokumentacije od strane od strane postupajućih organa u konkretnom predmetu, dana 14.4.2023. godine, posjetili podnosioca pritužbe u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS-u) u Istražnom zatvoru i obavili povjerljiv razgovor sa njim bez prisustva službenih lica, radi eventualne dopune i pojašnjenja pritužbe. Ovo iz razloga što je, nakon dobijanja cjelokupne dokumentacije u formiranom predmetu br. 01-552/22, zaključeno da bi djelotvorno bilo pojasniti detaljnije pritužbu i eventualno dopuniti istu, posebno imajući u vidu da je pritužba podnešena nakon skoro dvije i po godine od događaja zbog kojeg je podnešena pritužba.

Prilikom tog razgovora podnosilac pritužbe je izjavio: da su ga držali 6 sati u OB Bar; da su ga službenici SBPOKK-a „pokupili“ ispred prostorija OB Bar kada je pušten; da su ga nakon maltretiranja vratili u prostorije OB Bar; da su ga službenici OB Bar 11.3.2020. godine, ujutru predali službenicima SBPOKK-a; da su vršili pritisak na njega da potpiše izjavu te da su ga nakon završetka davanja odbrane kod tužioca tukli i udarali iz razloga jer se kod tužioca branio ćutanjem.

Na pitanje predstavnika institucije Zaštitnika da li se sam javio u službene prostorije Odjeljenja bezbjednosti Podgorica radi davanja obavještenja u svojstvu građanina, isti je odgovorio da su ga oni „pokupili“ ispred OB Bar i da su ga oni doveli u prostorije radi uzimanja obavještenja.

III Utvrđene činjenice

12. Na osnovu dostavljene pritužbe i dokumentacije uz pritužbu, dostavljenih izjašnjenja od traženih organa kao i uvidom u dostavljene dokumentacije, utvrđene su sljedeće činjenice:

- da su PS OB Bar, 10.3.2020. godine, oko 19:00 časova, zatekli dva lica da postavljaju folije na dva PMV;
- da je jedno od tih lica bio podnosilac pritužbe XX;
- da je jedno od vozila bilo otuđeno te da registarske oznake koje su bile na tom vozilu nijesu pripadale tom vozilu, već da su i one bile otuđene;
- da su navedena lica dovedena u prostorije OB Bar, radi prikupljanja obavještenja i dalje sprovođenje procedure;
- da je kod tih lica pronađen telefon sa inostranom SIM karticom i sa kriptovanom zaštitom;
- da su službenici OB Bar upoznali službenike za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela da je podnosilac pritužbe doveden u službene prostorije OB Bar;
- da su u prostorijama OB Bar, prikupljenja obavještenja od lica koja su dovedena nakon čega je obaviješten državni tužilac u ODT-u u Baru;
- da je državni tužilac u ODT naložio da se lice XX. liši slobode, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo krađa;
- da podnosilac pritužbe, nakon davanja obavještenja na zapisnik u prostorijama Odjeljenja bezbjednosti Bar 10.3.2020. godine, nije bio lišen slobode;
- da su dalje mjere i radnje prema XX preduzeli službenici Odjeljenja za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, koji su pozvali istog da se u svojstvu građanina javi u službene prostorije Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije 11.3.2020. godine u 15:00 časova;
- da u spisima predmeta ne postoji pisani poziv radi pristupanja u službene prostorije Uprave policije koji je uručen podnosiocu pritužbe;
- da je podnosilac pritužbe dana 11.3.2020. godine, pristupio u prostorije OB Podgorica, dao obavještenje ovlaštenom policijskom službeniku, na Zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina;
- da je u Zapisniku, u bitnom, priznao izvršenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret i bliže opisao način samog izvršenja;
- da nije konstatovano kada je započeto sa uzimanjem Zapisnika odnosno kada je završeno sa istim;
- da je podnosilac pritužbe potpisao Zapisnik u kojem je konstatovano da nema primjedbe;
- da je podnosilac pritužbe lišen slobode 11.3.2020. godine u 15:00 časova, od strane službenika za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije;
- da u spisima predmeta ne postoji formalni dokaz –akt, da je lice upoznato sa svojim pravima, na način da postoji i potpis podnosioca pritužbe, odnosno na način da je konstatovano da je odbio da potpiše da isto;
- da su službenici OB Bar zajedno sa službenicima Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela dana 11.3.2020. godine, izvršili pretres stambenog objekta koji su koristili XX. i XX;
- da je tom prilikom pronađeno vatreno oružje, dva bidona veće zapremine sa benzinom i veća količina municije, komunikacionih sredstava, garderoba kao i više predmeta i tragova;
- da je uvidom u Slubenu zabilješku 516/2020 od 11.3.2020. godine, konstatovano da je u 15:05 časova upoznat Državni tužilac u SDT-u koji je zatražio da mu se podnosilac pritužbe sprovede u zakonskom roku;

- da je podnosilac pritužbe doveden u prostorije OB Podgorica, u dežurnu službu u prostorije za zadržavanje u 16:15 časova istog dana;
- da je službenik u dežurnoj službi, prilikom prijema podnosioca pritužbe, evidentirao da je imao povredu ispod lijevog oka (modricu);
- da je podnosilac pritužbe potpisao da je primilo informativni list za zadržano lice;
- da je podnosilac pritužbe sproveden kod specijalnog državnog tužioca 11.3.2020. godine, u 17:20 časova;
- da se u izjašnjenju instituciji Zaštitnika od strane pomenutog postupajućeg specijalnog tužioca navodi da je XX, nakon što je njegova braniteljka istakla da je primijetila povrede kod osumnjičenog i da je tražila da se osumnjičeni pregleda i zbrine, isti po nalogu tužioca uz pratnju policije upućen na preglede u Urgentni centar, kao i da povrede od strane tog tužioca nijesu bile primijećene jer bi u suprotnom bile konstatovane;
- da je podnosilac pritužbe, pred tužiocem, branio ćutanjem;
- da je podnosiocu pritužbe određeno tužilačko zadržavanje, rješenjem Kt-S br.36/20-125/20;
- da je vraćen u prostorije OB Podgorica iz Specijalnog tužilaštva 11.3.2020. godine, u 20:28 časova;
- da je službenik koji je tada bio u smjeni u dežurnoj službi, konstatovao da je lice dovedeno sa modricom ispod lijevog oka, ogrebotinom na bradu, oteklinom na lijevoj jagodičnoj kosti kao i da je isti izjavio da je povrede zadobio prilikom pada u Danilovgradu, gdje je nastanjen, prije dva dana;
- da je lice pregledano u prostorijama Urgentnog centra JZU Kliničkog centra Crne Gore u 11.3.2020. godine u 22:45 - Izvještaj br. Protokola 4990, dalje u 23:54 – Izvještaj br. Protokola 2698;
- da je u izvještaju br. Protokola 4990 konstatovano da je podnosilac pritužbe naveo da je prekuče zadobio povrede glave i da se ne sjeća na koji način je zadobio povrede;
- da je istim izvještajem konstatovano da je prisutan modrikasti inhomogen krvni podliv nepravilnog ovalnog oblika, prečnika oko 5 cm na gornjem i donjem kapku, sa širenjem ka lijevoj sljepoočnoj regiji;
- da je lice pregledano od strane ljekara u prostorijama za zadržavanje 11.3.2020. godine u 20:43, 12.3.2020. godine u 16:35 časova i 13.3.2020. godine u 8:20 časova;
- da je lice sprovedeno sudiji za istragu 13.3.2020. godine u 14:30 časova, kada mu je određen pritvor;
- da je u izvještaju o pregledu prilikom prijema u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, konstatovano da se žali na bol u predjelu vrata i desnog ramena, da je naveo da prije dolaska u ustanovu zadobio povrede vrata i desnog ramena te da ima hematom u predjelu gornjeg i donjeg kapka lijevo u 5 cm;
- da se podnosilac pritužbe nalazi u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija nakon što je, kako navodi, zaključio sporazum o priznanju krivice.

IV Relevantno pravo

Domaće pravo

13. Ustav Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013)

propisuje:

"Crna Gora jemči i štiti prava i slobode.

Prava i slobode su nepovredivi.

Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih." (član 6)

"Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo." (član 17)

"Svako ima pravo na ličnu slobodu.

Lišavanje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji je predviđen zakonom.

Lice lišeno slobode mora odmah biti obaviješteno na svom jeziku ili jeziku koji razumije o razlozima lišenja slobode.

Lice lišeno slobode istovremeno mora biti upoznato da nije dužno ništa da izjavi.

Na zahtjev lica lišenog slobode, organ je dužan da o lišenju slobode odmah obavijesti lice koje lišeni slobode sam odredi.

Lice lišeno slobode ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac koga izabere.

Nezakonito lišavanje slobode je kažnjivo." (član 29)

"Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti". (član 81 stav 1 i 2)

14. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017) propisuje:

"Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjim ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, kao i mjere za spriječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije." (član 2)

"Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje.

„Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi.“ (član 28 stav 1)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“ (član 41)

15. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020, 145/21 od 31.12.2021) propisuje:

"Lice lišeno slobode od strane nadležnog državnog organa mora biti odmah obaviješteno, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznato da nije dužno ništa da izjavi, da ima pravo da uzme branioca koga sam izabere, da zahtijeva da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji je državljanin, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licu bez državljanstva ili izbjeglici.

Lice koje je lišeno slobode, bez odluke suda, mora odmah biti sprovedeno nadležnom državnom tužiocu, osim u slučajevima predviđenim ovim zakonikom." (član 5)

“Zabranjeno je prijetiti ili vršiti nasilje nad osumnjičenim, okrivljenim ili drugim licem koje učestvuje u postupku, kao i iznuđivanje priznanja ili druge izjave od tih lica.

Sudska odluka se ne može zasnivati na priznanju ili drugoj izjavi pribavljenoj iznuđivanjem, mučenjem, nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem.” (član 11)

“(…) Okrivljeni se sasluša uz puno uvažavanje njegove ličnosti.

Prema okrivljenom ne smiju se upotrijebiti sila, prijetnja, obmana, iznuda, iznurivanje ili druga sredstva iz člana 154 stav 5 ovog zakonika, da bi se došlo do njegove izjave, priznanja ili činjenja koje bi se protiv njega moglo upotrijebiti kao dokaz. (...)” (član 100 stav 7 i 8)

“Policija može pozivati građane radi prikupljanja obavještenja o krivičnom djelu i učiniocu. U pozivu se mora naznačiti razlog pozivanja i da građanin ima pravo da u prostorije policije dođe zajedno sa advokatom. Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.

Prikupljanje obavještenja od strane policije od istog lica može trajati onoliko koliko je neophodno da se dobije potrebno obavještenje, a najduže šest sati.

Obavještenja od građana ne smiju se prikupljati prinudno niti uz obmanu ili iscrpljivanje, a policija mora da poštuje ličnost i dostojanstvo građana. Ako građanin odbije da pruži obavještenja on se ne može dalje zadržavati i u tom slučaju se ne primjenjuje pravilo o roku iz stava 2 ovog člana.

Ako pozvani građanin dođe u prostorije policije zajedno sa advokatom, policija će dopustiti da advokat prisustvuje prikupljanju obavještenja od građanina.

Službena zabilješka ili zapisnik o datom obavještenju pročit će se licu koje je obavještenje dalo. To lice može staviti primjedbe koje je policija dužna da unese u službenu zabilješku ili zapisnik. Kopija službene zabilješke ili zapisnika o datom obavještenju izdaće se građaninu, ako to zahtijeva.

Građanin se može ponovo pozivati radi prikupljanja obavještenja o okolnostima drugog krivičnog djela ili učinioca, a radi prikupljanja obavještenja o istom krivičnom djelu može se ponovo pozvati uz saglasnost državnog tužioca.

Prilikom postupanja u skladu sa st. 1 do 6 ovog člana policija ne može građane saslušavati u svojstvu okrivljenog, svjedoka ili vještaka. (član 259)

16. Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni list Crne Gore", br. 044/12 od 09.08.2012, 036/13 od 26.07.2013, 001/15 od 05.01.2015, 087/18 od 31.12.2018) propisuje:

“Polijski poslovi, u smislu ovog zakona, su:

(...) sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja(...) (član 10 stav 3)

“Polijski poslovi obavljaju se sa ciljem da se obezbijedi jednaka zaštita bezbjednosti, prava i sloboda, primijeni zakon i obezbijedi vladavinu prava.”(član 12)

“Polijski službenici postupaju u skladu sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima.

Polijski službenici se pridržavaju standarda polijskog postupanja, a naročito onih koji proizilaze iz obaveza utvrđenih međunarodnim aktima, a odnose na dužnost služenja ljudima, poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti, ostvarivanje ljudskih prava, nediskriminaciju pri izvršavanju polijskih zadataka, ograničenost i uzdržanost u upotrebi sredstava prinude, zabranu mučenja i primjene nečovjećnih i ponižavajućih postupaka, pružanje pomoći nastradalim licima, obavezu zaštite tajnih i ličnih podataka, obavezu odbijanja nezakonitih naređenja i suprotstavljanje svakom obliku korupcije.” (član 14)

“Fizičko i pravno lice ima pravo da podnese pritužbu na rad polijskog službenika kad smatra da je polijski službenik u vršenju polijskih poslova povrijedio neko njegovo pravo ili mu nanio štetu, u roku od šest mjeseci od dana kad je nastala šteta, odnosno povrijeđeno neko njegovo pravo ili sloboda.

Policija je dužna da podnosiocu pritužbe dostavi pisani odgovor, u roku od 30 dana od dana prijema pritužbe.

Podnosiocu pritužbe omogućiće se učešće u postupku provjere i utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa pritužbom.” (član 16)

“Policijska ovlaštenja, mjere i radnje su: (...)

3) pozivanje; (...)

21) preduzimanje mjera za otklanjanje neposredne opasnosti; i

22) druga ovlaštenja propisana zakonom.” (član 41 stav 1 tačke 3, 21 i 22)

“Policija može uputiti poziv na razgovor licu za koje postoji vjerovatnoća da raspolaže podacima koji su neophodni za vršenje policijskih poslova.

U pozivu iz stava 1 ovog člana, moraju se navesti razlozi pozivanja na razgovor, naziv, mjesto i adresa organizacione jedinice Policije u koju se lice poziva na razgovor, vrijeme dolaska i pravo lica da na razgovor dođe sa advokatom.

Ako pozvano lice iz stava 1 ovog člana dođe u prostorije Policije sa advokatom, advokatu se mora omogućiti da prisustvuje razgovoru.

Pozvano lice iz stava 1 ovog člana, poučiće se da nije dužno da daje podatke.

Lice koje se nije odazvalo pozivu može se prinudno dovesti, samo ako je u pozivu bilo na to upozoreno.” (član 74)

“Kontrola i nadzor rada Policije obezbjeđuje se parlamentarnom, građanskom i unutrašnjom kontrolom, kao i od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kad vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika.”(član 189)

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika, u skladu sa zakonom kojim se uređuju nadležnost, ovlaštenja, način rada i postupanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.”(član 202)

17. Pravilnik o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlaštenja u obavljanju tih poslova ("Službeni list Crne Gore", br. 021/14 od 06.05.2014, 066/15 od 26.11.2015) propisuje:

“Ovim pravilnikom propisuje se bliži način obavljanja određenih policijskih poslova i primjena ovlaštenja u obavljanju tih poslova.” (član 1)

“Policijski službenik je dužan da u vršenju policijskih poslova postupa obazrivo prema građanima, vodeći računa da ne povrijedi dostojanstvo ličnosti i da ih ne izlaže nepotrebnom uznemiravanju ili obavezama.

U vršenju policijskih poslova, policijski službenik se obraća građanima na jasan i razumljiv način i saopštava im razloge zbog kojih im se obraća.” (član 6)

“Ukoliko postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj, policijski službenik je dužan da preduzme sve potrebne mjere, a naročito da se:

- 1) pronade učinilac krivičnog djela ili prekršaja, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobjegne;
- 2) otkriju i obezbijede tragovi krivičnog djela ili prekršaja i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom ili prekršajnom postupku, i
- 3) prikupe sva obavještenja koja bi mogla biti od koristi za uspješno vođenje krivičnog ili prekršajnog postupka.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, ukoliko postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo, policijski službenik će obavijestiti nadležnog državnog tužioca.” (član 23)

“U vršenju poslova iz člana 23 ovog pravilnika, policijski službenik, u skladu sa zakonom (...) prikuplja obavještenja od građana; (...)

utvrđuje identitet lica i istovjetnost predmeta” (...) (član 24 stav 1 tačka 6)

“Policijski službenik koji je odredio zadržavanje lica ili koji izvršava zadržavanje na osnovu odluke nadležnog organa dužan je da zadržano lice bez odlaganja pouči i omogući da o zadržavanju obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatskog, odnosno konzularnog predstavnika države čiji je državljanin, odnosno predstavnika odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o raseljenom licu ili licu bez državljanstva.

Policijski službenik iz stava 1 ovog člana dužan je da obavijesti i porodicu lica koje je zadržano ili lice sa kojim živi u vanbračnoj zajednici, osim ako se zadržano lice tome izričito protivi.

O upoznavanju zadržanog lica sa njegovim pravima sačinice se zapisnik koji potpisuje zadržano lice i policijski službenik koji ga je sa njegovim pravima upoznao i omogućio mu da ih ostvari u smislu st. 1 i 2 ovog člana. (...)” (član 180 stav 1,2 i 3)

“Pozivanje lica vrši se, po pravilu, dostavom pisanog poziva.

Maloljetnik se poziva preko zakonskog zastupnika kome je maloljetnik povjeren na čuvanje i vaspitanje, osim ako postoje razlozi iz člana 66 stav 2 ovog pravilnika, kad će se maloljetnik pozvati preko Centra za socijalni rad ili neposredno.

Kad se lice poziva neposredno, telefonom ili drugim sredstvima elektronske komunikacije policijski službenik o tome sačinjava službenu zabilješku.” (član 198)

“Poziv iz člana 198 stav 1 ovog pravilnika obavezno sadrži: naziv i sjedište organizacione jedinice, broj i datum, ime i prezime, datum rođenja, ime roditelja, adresu i jedinstveni matični broj lica koje se poziva, razlog pozivanja, datum, vrijeme i mjesto u koje se lice poziva, upozorenje da se lice može prinudno dovesti ako se ne odozove na uredno dostavljen pisani poziv, pečat i potpis službenog lica.” (član 199)

“Pisani poziv upućuje se poštom ili ga lično dostavlja policijski službenik.

Policijski službenik iz stava 1 ovog člana pisani poziv uručuje na adresi stanovanja lica, radnom mjestu ili drugom prigodnom mjestu za uručenje poziva.” (član 200)

18. Kodeks policijske etike ("Službeni list Crne Gore", br. 046/13 od 02.10.2013, 042/16 od 11.07.2016) propisuje:

„Policijski službenik u obavljanju policijskih poslova postupa u skladu sa načelima utvrđenim Ustavom Crne Gore, potvrđenim međunarodnim ugovorom, zakonom i ovim kodeksom.” (član 1)

“U vršenju policijskih poslova i primjeni ovlašćenja policijski službenik dužan je da poštuje dostojanstvo, ugled i čast svakog lica prema kojem primjenjuje ovlašćenja.” (član 4)

“Policijski službenik je dužan da policijske poslove vrši na način da ne umanjí svoj ugled i ugled Policije u cjelini, poštuje dobre običaje i slijedi etička načela u dosljednom sprovođenju zakona.” (...) (član 7 stav 1)

19. Pravilnik o načinu izvršavanja pritvora ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) propisuje:

“Neposredno po prijemu u zatvor vrši se ljekarski pregled i sačinjava zdravstveni karton pritvorenog lica.

Ljekarski pregled pritvorenog lica vrši se i prilikom njegovog otpuštanja iz zatvora.” (član 18)

Međunarodno pravo

20. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili drugom surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.” (član 5).

21. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni“ (...) (član 7)

22. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

“Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.” (član 3).

“Svako ima pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i u skladu sa propisanim postupkom (...)

c) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično djelo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim da bi se preduprijedilo izvršenje krivičnog djela ili bjekstvo po njegovom izvršenju (...);

Svako ko je uhapšen mora odmah biti obaviješten bez odlaganja i na jeziku koji razumije o razlozima za njegovo hapšenje i o svakoj optužbi protiv njega.“

“Svako kome su povrijeđena prava i slobode predviđena u ovoj Konvenciji ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred domaćim vlastima, bez obzira na to da li su povredu izvršila lica koja su postupalau službeniom svojstvu.“ (član 13)

23. Standardi Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) navode:

„CPT pridaje poseban značaj trima pravima osoba pritvorenim od strane policije: pravu osobe u pitanju da o svom pritvaranju obavesti treće lice po svom izboru (člana porodice, prijatelja, konzulat), pravu na usluge advokata i pravu na medicinski pregled od strane lekara po izboru date osobe (pored medicinskog pregleda izvršenog od strane lekara kojeg su pozvale policijske vlasti).¹ To su, prema mišljenju CPT-a, tri osnovne garancije protiv zlostavljanja pritvorenih osoba koje bi trebalo primenjivati od samog početka lišavanja slobode, bez obzira na to kojim je terminima to lišavanje slobode određeno od strane pravnog sistema u pitanju (pritvor, zadržavanje itd.).“³ (paragraf 36)

„Mogućnost da lica koja policija liši slobode imaju pristup advokatu predstavlja osnovni mehanizam zaštite od zlostavljanja. Postojanje te mogućnosti imaće za posledicu da one koji bi hteli da zlostavljaju lica lišena slobode odvrati od takve namere. Advokat je takođe u dobrom položaju da preduzme odgovarajuće korake ukoliko do zlostavljanja dođe.(paragraf 18)

Da bi pravo na pristup advokatu u potpunosti bilo delotvorno, ono treba da bude zajemčeno od samog početka lišavanja slobode.

Zapravo, CPT je u više navrata utvrdio da je period neposredno nakon lišavanja slobode vreme kada je rizik od zastrašivanja i fizičkog zlostavljanja najveći. Nadalje, pravo na pristup advokatu trebalo bi da se primenjuje od trenutka lišenja slobode, bez obzira na tačan pravni status dotične osobe; tačnije, ostvarivanje tog prava ne bi trebalo da zavisi od toga da li se lice formalno proglašava „osumnjičenim“ (paragraf 19).“⁴

24. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za postupanje sa zatvoreniciima (Mandelina pravila) propisuju:

³ CPT/Inf(92)3-part1- Izvod iz 2. opšteg izveštaja, <https://rm.coe.int/16806cea2c>;

⁴ CPT/Inf(2011)28-part, Izvod iz 21. opšteg izveštaja, <https://rm.coe.int/16806ccd23>;

„Ako tokom pregleda zatvorenika prilikom prijama u zatvor ili pružanja medicinske pomoći zatvoreniku nakon toga zdravstveni radnik uoči znakove mučenja ili nekog drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dužan je to dokumentirati i takve slučajeve prijaviti nadležnom medicinskom, upravnom ili pravosudnom tijelu. Primjerene postupovne mjere opreza moraju se slijediti da se zatvorenika ili povezane osobe ne bi izložilo predvidivom štetnom riziku.“ - pravilo 34.

25. Evropska zatvorska pravila (pravilo 15.1 – prijem) propisuju:

„Odmah po prijemu, evidentiraju se sledeći podaci o zatvoreniku:

a. podaci o identitetu; b. razlozi za zatvaranje i organ koji je doneo odluku o zatvaranju; c. dan i vrijeme prijema; d. popis ličnih stvari koje se predaju na čuvanje u skladu s pravilom 31; e. *sve vidljive povrede i pritužbe na prethodno mučenje*; i f. u zavisnosti od pravila o zaštiti ličnih zdravstvenih podataka, podaci o zatvorenikovom zdravstvenom stanju od značaja za fizičko i mentalno zdravlje zatvorenika i drugih lica“.

V ZAKLJUČNA OCJENA

26. Iz izjašnjenja OB Bar br. 3/239/22-2825/2 od 16.9.2022. godine, proističe da su službenici OB Bar preduzimali mjere i radnje iz svoje nadležnosti prema podnosiocu pritužbe i XX, te da su o navedenom upoznali službenike Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije – Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela. U izjašnjenju se dalje navodi da su, shodno usmenom nalogu službenika Odsjeka za suzbijanje teških krivičnih djela, službenici OB Bar uručili poziv podnosiocu pritužbe da se javi u svojstvu građanina dana 11.3.2020. godine, u službene prostorije Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Međutim, u dostavljenoj dokumentaciji nije priložena dostavnica kao dokaz da je poziv zaista uručen.

27. Zaštitnik i u ovom postupku nalazi kontinuitet loše prakse prilikom primjene instituta pozivanja građana radi prikupljanja obavještenja u svojstvu građana, koja nije u skladu sa članom 259 ZKP-a a na šta je Zaštitnik i ukazao i u ranijim Mišljenjima.⁵ U vezi sa navedenim, Zaštitnik ukazuje da citirani član, stav 1 i 2 propisuje da policija može pozivati građane radi prikupljanja obavještenja o krivičnom djelu i učiniocu, te da se u pozivu mora naznačiti razlog pozivanja i da građanin ima pravo da u prostorije policije dođe zajedno sa advokatom, kao i na član 74 stav 1 i 2 Zakona o unutrašnjim poslovima, koji propisuje da policija može uputiti poziv na razgovor licu za koje postoji vjerovatnoća da raspolaže podacima koji su neophodni za vršenje policijskih poslova, te da u pozivu iz stava 1 ovog člana, moraju se navesti razlozi pozivanja na razgovor, naziv, mjesto i adresa organizacione jedinice policije u koju se lice poziva na razgovor, vrijeme dolaska i pravo lica da na razgovor dođe sa advokatom.

28. Kako iz Zapisnika o obavještenju prikupljenom od građanina - podnosica pritužbe, od dana 11.3.2020. godine, koji su sačinili službenici Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije - Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela, proizilazi da nije naznačeno vrijeme započinjanja uzimanja obavještenja kao ni vrijeme završetka, Zaštitnik ukazuje da je u svakoj situaciji neophodno evidentirati vrijeme početka i vrijeme završetka uzimanja obavještenja od strane građanina. Takođe, konstatuje se da je podnosilac pritužbe potpisao Zapisnik, na koji nije imao primjedbi.

⁵ https://www.ombudsman.co.me/docs/1675930465_30122022_preporuka_br.pdf (jedno od Mišljenja u kojem uočeno navedeno);

Iz službene zabilješke br. 516/2020 od 11.3.2020. godine, proističe da je podnosilac pritužbe lišen slobode istoga dana u 15:00 časova od strane pripadnika SBPOKK-a, o čemu je u 15:05 časova obaviješten postupajući specijalni tužilac u SDT-u.

Iako su u citiranoj službenoj zabilješci navedena prava koja lice lišeno slobode ima, u spisima predmeta ne egzistira formalni dokaz o tome da je podnosilac pritužbe upoznat sa svojim pravima, u vidu akta koji bi lično potpisao, odnosno kojim bi se konstatovalo da je odbio da isti potpiše. Zaštitnik ukazuje da nije dovoljno da se na službenoj zabilješci o lišenju slobode konstatuje da je lice upoznato sa pravima, već da mora postojati formalni dokaz da je lice upoznato sa istima odnosno da mu je omogućeno da ih koristi ili da je odbio da potpiše taj akt. Dalje, Zaštitnik podsjeća na član 180 Pravilnika o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova, kada je u pitanju sačinjavanje zapisnika o upoznavanju zadržanog lica sa svojim pravima. Konačno, Zaštitnik je kao Nacionalni mehanizam za prevenciju torture više puta davao preporuku o tome da se da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika, koji ga je sa pravima upoznao.⁶

29. U vezi sa kršenjem proceduralnih garancija uspostavljenih u cilju sprječavanja zlostavljanja, koje proističu iz naprijed navedenih propusta koji su načinjeni prilikom pozivanja, prikupljanja obavještenja, a zatim lišavanjem slobode podnosioca pritužbe, Zaštitnik podsjeća da je svojstvo lica u odnosu na koje policijski službenici preduzimaju radnje u svakoj fazi postupka važno precizno odrediti i postupati dosljedno, u skladu sa zakonom i međunarodnim standardima, odnosno garancijama koje su ustanovljene upravo u cilju zaštite ljudskih prava i sloboda. Ovo tim prije što je jasna psihološka prednost koju su policijski službenici imali u odnosu na podnosioca pritužbe koji je u opisanim okolnostima dao samooptužujuću izjavu, a sve imajući u vidu da: „... po pravilu, psihološki pritisci su posebno intenzivni u predistražnom i istražnom postupku, dok u postupku optuženja i presuđenja dolazi do adaptacije i konsolidacije okrivljenog, budući da postaje nešto sigurniji u moguću ishod presude.“⁷

Zaštitnik takođe podsjeća da Zakonik o krivičnom postupku eksplicitno propisuje da, ako policija u toku prikupljanja obavještenja ocijeni da pozvani građanin može biti osumnjičeni, dužna je da o tome odmah obavijesti državnog tužioca (čl. 261 st.1), da se osumnjičeni obavještava o djelu koje mu se stavlja na teret i o osnovama sumnje, da ne mora da daje nikakve izjave niti da odgovara na postavljena pitanja, kao i da se sve njegove izjave mogu upotrijebiti kao dokaz protiv njega u krivičnom postupku, kao i o pravu da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom saslušanju (čl. 261, st. 2). Isto tako, osumnjičenom će se omogućiti da upotrebom telefona ili drugog sredstva elektronske komunikacije neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čiji identitet mora biti poznat, uspostavi kontakt sa braniocem, a državni tužilac može osumnjičenom pomoći da nađe branioca (čl. 261 st. 3).

30. Zaštitnik podsjeća da je u praksi međunarodnih tijela ranije prepoznato da je rizik od zlostavljanja najveći u prvim satima lišavanja slobode. Tako Evropski komitet za sprječavanje mučenja (CPT) dosljedno ističe važnost tri proceduralne garancije, naime: pravo na pristup advokatu, pravo na pristup doktoru i pravo na to da rođak ili treće lice bude obaviješteno, po vlastitom izboru. To pretpostavlja da su osobe lišene slobode o tim pravima uredno obaviještene, usmeno nakon “privođenja” i, što je prije

⁶ Preporuka dostupna na: https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/60.news_report.html.

⁷ Bošković, M., Perić, S. (2018). Kriminalistička psihologija: Priručnik za prikupljanje ličnih dokaza. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu – Centar za multidisciplinarnu studiju forenzike „Dr Arčibald Rajs”, 177.

moguće, pisanim putem (npr. putem "pisma o pravima" ili drugog dokumenta kojim se utvrđuju prava osoba u policijskom pritvoru) na jeziku koji one razumiju. Ovo "trojstvo prava" trebalo bi se primjenjivati od samog početka lišenja slobode od strane policije - to jest, kada je dotična osoba dužna ostati u policiji.

U pogledu procesa saslušanja, CPT smatra da moraju postojati jasna pravila u pogledu načina na koji se vrši policijsko ispitivanje. Pravila treba, između ostalog, da sadrže sljedeće: obavještanje pritvorenika o identitetu (imenu i/ili broju) osoba prisutnih tokom saslušanja; dozvoljenoj dužini trajanja saslušanja; periodima odmora između saslušanja i pauzama tokom saslušanja.(...)Takođe bi trebalo da postoji obaveza sistematskog evidentiranja vremena kad saslušanje počinje i završava, svakog zahtjeva istaknutog od strane pritvorene osobe tokom saslušanja i osoba koje su prisutne tokom svakog saslušanja. CPT želi da doda da elektronsko snimanje policijskih saslušanja predstavlja dodatnu korisnu garanciju protiv zlostavljanja pritvorenika (pored toga što pruža i značajne pogodnosti policiji)⁸, a što je predviđeno i domaćim zakonodavstvom.⁹

31. Nakon što je lišen slobode, podnosilac pritužbe je predat dežurnoj službi OB Podgorica u 16:15 časova, kojom prilikom je u Zapisniku o obezbjeđenju lica lišenog slobode u rubrici "Napomena" službenik koji je primio lice naveo da „lice ima povredu ispod lijevog oka (modricu)„.Sa tim u vezi, u dostavljenom izjašnjenju Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala – Odsjek za suzbijanje teških krivičnih djela br. 074/22-32194 od 13.2.2023. godine, se uopšte ne objašnjava na koji način je podnosilac pritužbe zadobio opisanu povredu, a za koju tvrdi da je posljedica nezakonitog postupanja policijskih službenika kako je u pritužbi bliže opisano, odnosno ne egzistira obrazloženje u odnosu na navode iz zahtjeva za izjašnjenje a koji se odnose na navode da je podnosilac pritužbe bio maltretiran od strane službenika SBPOKK-a.

Član 3 Evropske konvencije obuhvata tri odvojene kategorije zabranjenog postupanja ili kažnjavanja: i) mučenje; ii) nečovječno postupanje/kažnjavanje; iii) ponižavajuće postupanje/kažnjavanje. Nečovječno ili ponižavajuće postupanje/kažnjavanje uobičajeno se naziva zlostavljanje. 'Postupanje' i 'kažnjavanje' tumače se shodno njihovom opštem značenju. Evropski sud za ljudska prava je utvrdio minimalni stepen težine za zlostavljanje naglašavajući da mora uzrokovati "ili stvarnu tjelesnu povredu ili intenzivnu fizičku ili psihičku patnju" i "prevazilaziti neizbježan element patnje ili poniženja koji su povezani sa datim oblikom legitimnog postupanja ili kažnjavanja."¹⁰ Sud karakteriše određena ponašanja kojima se krši član 3 kao ili nečovječno ili ponižavajuće postupanje, ili oboje ili jednostavno kršenje člana 3.¹¹ Kao u predmetu *Siništaj i drugi protiv Crne Gore* postoji tendencija da do nedozvoljenog postupanja dolazi u trenutku hapšenja ili tokom pritvora. Sud je utvrdio da "u pogledu lica lišenog slobode, svako pribjegavanje fizičkoj sili koje nije bilo strogo neophodno zbog ponašanja samog tog lica, umanjuje ljudsko dostojanstvo i predstavlja kršenje prava utvrđenog u članu 3."¹² Treba napomenuti i da u predmetu *Milić i Nikezić protiv Crne Gore* Sud ponavlja svoj utvrđeni stav o dokazivanju pritužbi o napadima tokom pritvora: "...kada za događaje o kojima je riječ, potpuno ili velikim dijelom, znaju isključivo vlasti, kao u slučaju lica koja su pod njihovom kontrolom u pritvoru, pojaviće se čvrste činjenične pretpostavke u pogledu povreda koje nastanu tokom takvog pritvora.

⁸ Izvještaj CPT/Inf(92)3-part1 - Izvod iz 2. opšteg izveštaja – paragraf 39;

⁹ Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni list Crne Gore", br. 070/21 od 25.06.2021, 123/21 od 26.11.2021, 003/23 od 10.01.2023) – član 44;

¹⁰ Kudla protiv Poljske (predstavka br. 30210/96), presuda od 26. oktobra 2000, stav 92.

¹¹ Siništaj i drugi protiv Crne Gore (predstavka br. 1451/10, 7260/10 i 7382/10), presuda od 24. novembra 2015, stav 149.

¹² Barakhoyev protiv Rusije (predstavka br. 8516/08), presuda od 17. januara 2017, stav 33.

Zaista, može se smatrati da je teret dokazivanja na vlastima da pruže zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje.¹³

Iz Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenog slobode dalje proističe i da je lice preuzeto od strane Specijalnog policijskog odjeljenja 11.3.2020. godine u 17:20 časova, u cilju sprovođenja u SDT, nakon čega mu je postupajući tužilac odredio tužilačko zadržavanje.

32. Iz izjašnjenja SDT-a Tu-S VI BR. 13/22, Kt-S.br. 36/20 od 7.11.2022. godine, a u vezi sa navodima pritužbe, postupajući specijalni tužilac se izjasnio: „da je braniteljka osumnjičenog istakla da je primijetila povrede kod osumnjičenog, te da traži da se isti ljekarski zbrine i pregleda, i da je nakon saslušanja osumnjičenog, isti po nalogu postupajućeg tužioca uz pratnju policije upućen na preglede u Urgentni centar KCCG.“

Samo po sebi je jasno da prag koji zahtijeva da bude ispunjena obaveza sprovođenja djelotvorne istrage po članu 3 nije tako visok kao test koji se zahtijeva utvrđivanje postojanja materijalne povrede. U predmetu Stefan Iliev protiv Bugarske, Sud je zaključio da korišćenje sile od strane policije u cilju izvršenja hapšenja podnosioca predstavke nije dostiglo minimalni stepen težine po članu 3. Sud je dalje utvrdio procesnu povredu usljed činjenice da su vlasti imale obavezu da sprovedu djelotvornu istragu kada su medicinski dokazi ukazivali na osnovanu sumnju da je policija uzrokovala povrede koje je pretrpio podnosilac predstavke u suprotnosti sa domaćim Krivičnim zakonikom.¹⁴ Zaštitnik još jednom podsjeća da su blagovremenost i ažurnost suštinske komponente djelotvorne istrage. Pored toga što predstavlja operativni imperativ, standard blagovremenosti služi održavanju javnog povjerenja u vladavinu prava i sprječavanje nastanka pristrasnosti putem tolerancije nezakonitih akata. Zaštitnik podsjeća i da se hitno blagovremeno postupanje državnih organa u ispitivanju navoda o zlostavljanju smatra ključnim za očuvanje povjerenja javnosti u njihovu privrženost vladavini prava i otklanjanje sumnji da vlast ima tendenciju da zataškava ili toleriše nezakonite radnje državnih službenika.¹⁵

33. Iz spisa predmeta proističe da je podnosilac pritužbe vraćen u prostorije za zadržavanje u 20:28 časova, te da je u dijelu „Napomena“ od strane drugog službenika u Dežurnoj službi konstatovano „da je lice dovedeno sa modricom ispod lijevog oka, ogrebotinom na bradu, oteklinom na lijevoj jagodičnoj kosti, te da je isti izjavio da je povrede zadobio prilikom pada u Danilovgradu, gdje je nastanjen prije dva dana“.

Imajući u vidu da su, u odnosu na trenutak kad je lice izvedeno iz prostorija za zadržavanje konstatovane dvije nove povrede – ogrebotina na bradi i oteklina na lijevoj jagodičnoj kosti, a bez obzira što te povrede nijesu konstatovane od strane ljekara u Kliničkom centru, kako slijedi u nastavku Mišljenja, Zaštitnik zaključuje da je neophodno dalje ispitati ovu okolnost pri činjenici da se podnosilac pritužbe pred postupajućim tužiocem branio ćutanjem, odnosno da nije ponovio samooptužujući iskaz prvobitno dat pred policijskim službenicima što može ukazivati na znak odmazde od strane postupajućih policijskih službenika.

Poziv za ljekarski pregled Hitnoj medicinskoj pomoći je upućen 20:43h (ljekarski izvještaj JZU HMP 4102) koji pregled je urađen u prostorijama za zadržavanje OB Podgorica u 20:49h, u kojem je konstatovano da je lice navelo „da su povrede stare 9 dana“ te da je „ostavljen uput hirurgu UB

¹³ Milić i Nikezić protiv Crne Gore (predstavka br. 549910/10 i 10609/11), presuda od 28. aprila 2015, stav 81.

¹⁴ Stefan Iliev protiv Bugarske (predstavka br. 53121/99), presuda od 10. maja 2007, stav 47.

¹⁵ Bati i drugi protiv Turske, predstavke br. 33096 i 57834/00, stav 136.

(*urgentni blok*)“ Dakle, u izvještaju nijesu konstatovane decidno povrede koje su zatečene ali samim konstatovanjem navoda lica koje se pregleda, posredno se zaključuje da je podnosilac pritužbe imao povrede. Zatim je, podnosilac pritužbe poveden u Urgentni Centar KCCG u 22:40h, što je konstatovano u dosijeu lica.

34. Prema spisima predmeta, u KCCG podnosioca pritužbe su pregledala četiri ljekara specijaliste: hirurg, oftamolog, ortoped i psihijatar. U izvještaju specijaliste hirurga (broj protokola 4990 od 11.3.2020. godine u 22:52h) se navodi da je podnosilac pritužbe „prekjuče zadobio povrede glave (ne sjeća se na koji način niti od strane koga je zadobio povrede). Žali se na vrtoglavicu, mučninu, bol u desnom ramenu... Prisutan modrikasti inhomogen krvni podliv nepravilnog ovalnog oblika, prečnika oko 5 cm na gornjem i donjem kapku lijevo, sa širenjem ka lijevoj slijepočnoj regiji...“ U rubrici dijagnoza je navedeno: „Haemathoma palpebrarum sup et inf 1 sin. Dolor omae 1 dex posttraumaticus“. U izvještaju ljekara specijaliste ortopeda broj protokola br. 2698 od 11.3.2020. godine u 23:54h se navodi da se podnosilac pritužbe žali na bol u vratu i desnom ramenu, te da se ne sjeća kako je zadobio povrede uz dijagnozu „Distensio colli et omae lat dex“. U izvještaju ljekara specijaliste psihijatra (bez navođenja broja protokola i vremena pregleda) se navodi da je podnosilac pritužbe doveden u prisustvu policije, dok se povrede ne konstatuju, te da se u izvještaju ljekara specijaliste oftamologa takođe bez navođenja broja protokola i vremena pregleda navodi da je pacijent u pratnji policije i da je prekjuče zadobio povrede glave uz evidentiranje hematoma gornjeg i donjeg kapka.

Na osnovu izvještaja ljekara specijalista koji su podnosioca pritužbe pregledali u KCCG, a od koji dva jesu evidentirala modricu na oku, proističe da su ljekarski pregledi podnosioca pritužbe izvršeni uz nadzor postupajućih službenika, iz čega se može zaključiti da podnosiocu pritužbe nije omogućena povjerljivost odnosa pacijent – ljekar, odnosno da nije bio u prilici da se slobodno izrazi i eventualno, prijavi zlostavljanje.

35. Podnosiocu pritužbe je rješenjem br. Kt-S br.36/20-125/20 od 11.3.2020. godine, određen pritvor, nakon čega je sproveden u UIKS. Prilikom pregleda u UIKS-u dana 24.3.2020. godine u 10:00 časova, a kako proističe iz zdravstvenog kartona podnosioca pritužbe, br. 2868, zatvorski ljekar je naveo: „navodi da je pretučen prije dolaska u ustanovu... u predjelu gornjeg i donjeg očnog kapka lijevo, hematom prečnika 5 cm...na desnoj nadlaktici par hematoma prečnika do 2 cm...na leđima desno par ogrebotina dužine 3cm i 5 cm i desno dolje hematom prečnika oko 4 cm...u predjelu lijeve potkoljenice hamatom 3 cm u prečniku...“ Nalazi su ilustrovani pratećim fotografijama opisanih povreda koje je podnosilac pritužbe dostavio Zaštitniku i koje su sastavni dio spisa predmeta.

U trenutku kada podnosilac pritužbe nije više bio u domašaju postupajućih službenika, odnosno po prijemu u UIKS, kazao je da je pretučen, a kako se u izvještaju ljekara UIKS-a izričito navodi.

36. Sa aspekta poštovanja proceduralnih garancija u cilju zaštite od zlostavljanja, Zaštitnik još jednom primjećuje, suštinski posmatrano, površan pristup postupajućih ljekara u KCCG kao ljekara HMP koji je prvi pregledao lice u prostorijama za zadržavanje OB Podgorica, a što proističe iz činjenice da nijesu pravilno i potpuno evidentirane sve povrede podnosioca pritužbe, a kako se dokazuje uvidom u izvještaj ljekara UIKS-a koji je povrede evidentirao i opisao. Ovakav pristup se nadovezuje na činjenicu da ljekar Hitne pomoći koji je prvi vidio podnosioca pritužbe u prostorijama za zadržavanje nije čak ni evidentirao povredu na oku, već samo, kako je to i gore navedeno, konstatovao da je da je lice navelo „da su povrede stare 9 dana“ te da je „ostavljen uput hirurgu UB (*urgentni blok*)“.

Zaštitnik podsjeća i da je, po Istanbulskom protokolu, uloga zdravstvenih radnika, koji su prvi u kontaktu sa žrtvom da adekvatno dokumentuju znakove torture i na taj način zaštite ljudska prava, kao osnovu za ljudsko zdravlje i blagostanje. Priručnik za djelotvornu istragu i dokumentovanje torture i drugog svirepog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja”, poznat kao Istanbulski protokol, izrađen je 1999. godine. Danas predstavlja standard Ujedinjenih nacija koji promovise smjernice odgovornosti i obaveze za djelotvorno sprovođenje istrage i izvještavanje o navodima o postojanju mučenja i zlostavljanja. Naime, efikasne kliničke istrage i dokumentacija su od ključne važnosti da bi se efikasno dokazali navodi o mučenju i drugom zlostavljanju, spriječili drugi takvi slučajevi, izvršioци pozvali na odgovornost i, u mjeri mogućeg, ispravile posljedice krivičnog djela. Svaka tvrdnja o nasilju ili zlostavljanju mora se evidentirati, nakon čega slijedi detaljan medicinski pregled, medicinski dokumentaciju nalaza i zaključak ljekara, a oni se moraju proslijediti nadležnom tužiocu uz saglasnost pacijenta¹⁶. Pored toga, svaki incident nasilja treba da bude uključen u sistematsko statističko evidentiranje nasilja, koje sprovode zdravstveni radnici, kako bi se pomoglo vlastima da procijene nivo nasilja u zatvoru i u svrhu izrade preventivnih mjera protiv nasilja. Nepažnja u poštovanju ovih preporuka je kritikovana od strane CPT tokom nekoliko posjeta zemljama članicama Savjeta Evrope.¹⁷

37. Kada je u pitanju postupanje UIKS-a, odnosno zatvorskog ljekara, u dostavljenoj dokumentaciji iz UIKS-a ne egzistira dokaz da je ljekar o uočenim povredama obavijestio nadležne u UIKS-u čime bi se aktivirala obaveza da se o predmetnim nalazima obavijesti Državno tužilaštvo, cijeneći njegov ustavni položaj, značaj i ulogu kao jedinstvenog i samostalnog organa, koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti.

38. Na osnovu svega navedenog uključujući utvrđene činjenice da je podnosilac pritužbe faktički lišen slobode uz kršenje proceduralnih garancija kako je to detaljno opisano, te da je u opisanim okolnostima dao samooptužujući iskaz, a nakon čega je lišen slobode uz evidentiranu modricu ispod lijevog oka za koju nije pruženo uvjerljivo obrazloženje o tome kako je podnosilac pritužbe povrijeđen dok je bio pod kontrolom policijskih službenika, Zaštitnik zaključuje da je učinjeno vjerovatnim da je jedan ili više postupajućih službenika nanijelo povrede podnosiocu pritužbe u cilju pribavljanja željenog iskaza, a u skladu sa standardom Evropskog suda za ljudska prava - „van razumne sumnje” koji proističe iz istovremenog postojanja dovoljno jakih, jasnih i dosljednih zaključaka ili sličnih neospornih pretpostavki činjenica¹⁸, kako je to već detaljno obrazloženo. Time su postupajući službenici Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije u konkretnom slučaju povrijedili pravo na nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta podnosioca pritužbe iz čl.28, st. 2 Ustava i nečovječno i ponižavajuće postupili na štetu podnosioca pritužbe u smislu člana 3 Evropske konvencije.

39. Takođe, kada se, na osnovu spisa predmeta, utvrđene činjenice hronološki sagledaju i dovedu u vezu, ne djeluje uvjerljivo izjašnjenje postupajućeg tužioca da za vrijeme davanja iskaza koje je trajalo ukupno sat i četrdeset minuta, nije uočio modricu na oku podnosioca pritužbe u dužini od 5 cm koja modrica je bila vidljiva i na gornjem i na donjem kapku, tim prije što je u pitanju povreda oka, a ne nekog pokrivenog dijela tijela. Takođe, iz spisa predmeta ne proističe da se postupajući tužilac interesovao za nalaze ljekarskih pregleda na koje je uputio podnosioca pritužbe, a koji pregled je iniciran jer je „braniteljka osumnjičenog istakla da je primijetila povrede kod osumnjičenog“, odnosno da

¹⁶ A.Lehmets, J.Pont, *Prison health care and medical ethics - A manual for health-care workers and other prison staf with responsibility for prisoners' well-being*, Council of Europe, 2014, str.19

¹⁷ Isto.

je u vezi sa nalazima na kojima se opisuje predmetna povreda preduzeo neku službenu radnju, čime je prekršen član 3 Konvencije u procesno-pravnom aspektu zaštite od zlostavljanja, a suprotno pozitivnoj obavezi države da djelotvorno i efikasno istraži sve navode podnosioca pritužbe.

40. U odnosu na ostale navode podnosioca pritužbe, Zaštitnik na osnovu dostavljene dokumentacije i svih raspoloživih odlučujućih činjenica, nije mogao sa neophodnom sigurnošću dati zaključak o njihovoj istinitosti, posebno pri činjenici da je postupak pred Zaštitnikom pokrenut i vođen nakon skoro dvije i po godine od događaja zbog kojeg je podnešena pritužba.

Istovremeno, Zaštitnik ukazuje da, polazeći od ustavnog načela iz člana 118 stav 1 Ustava Crne Gore o samostalnosti i nezavisnosti suda, a u skladu sa članom 17 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, institucija Zaštitnika/ce nema mandat za postupanje po pritužbama koje se odnose na rad sudova osim u slučajevima odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka. Sa tim u vezi ne može dati svoju ocjenu kada je u pitanju sprovođenje postupka pred sudskim organima u konkretnom slučaju, u odnosu na bilo koju fazu postupka pred tim organom.

Sa izloženog, polazeći od toga da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori ustanovljena u cilju zaštite i unaprijeđenja ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava i u cilju jačanja vladavine prava, a pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti, u skladu sa članom 41 stav 2 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zaštitnik

PREPORUČUJE

Upravi policije:

- a) da postupa u potpunosti u skladu sa članom 259 Zakonika o krivičnom postupku, koji se odnosi na pozivanje radi prikupljanja obavještenja u svojstvu građanina kao i na period zadržavanja u službenim prostorijama lica koja pristupaju u svojstvu građanina;
- b) da prilikom lišenja slobode lica, policijski službenici koji lišavaju slobode u potpunosti postupaju u skladu sa članom 180 Pravilnika o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova;
- c) da prilikom sačinjavanja Zapisnika o obavještenju prikupljenom od građanina, uvijek se konstatuje vrijeme započinjanja i vrijeme završetka uzimanja obavještenja;

Regionalnom centru bezbjednosti Jug – Odjeljenju bezbjednosti Bar:

- d) da postupa u potpunosti u skladu sa članom 259 Zakonika o krivičnom postupku, koji se odnosi na pozivanje radi prikupljanja obavještenja u svojstvu građanina kao i na period zadržavanja u službenim prostorijama lica koja pristupaju u svojstvu građanina;

Upravi za izvršenje krivičnih sankcija¹⁹:

¹⁹ Ponovljena preporuka UIKS-U, u skladu sa Instanbulskim protokolom.

e) da u svim slučajevima kada lice pri prijemu ima vidljivih povreda koje ukazuju na nasilje i/ili je lice navelo da su povrede nastale iz nasilja, o istom obavijesti nadležno Državno tužilaštvo i dostavi sve spise predmeta, bez odlaganja, na upoznavanje i eventualno postupanje;

Kliničkom centru Crne Gore i Zavodu za hitnu medicinsku pomoć Crne Gore da:

f) da u budućim postupanjima tačno i blagovremeno dokumentuje medicinske dokaze koji ukazuju na eventualno zlostavljanje, u skladu sa smjericama datim u Istarskom protokolu²⁰.

Naslovljeni organi su dužni da u skladu sa članom 41 stav 2 Zakona o Zaštiti/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, da u roku od 30 dana od dana prijema ovog Mišljenja, dostave Zaštitniku izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama radi realizacije datih preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- Podnosiocu pritužbe;
- Upravi za izvršenje krivičnih sankcija - direktoru;
- Upravi policije – v.d. direktora;
- Regionalnom centru bezbjednosti Jug - Odjeljenju bezbjednosti Bar;
- Specijalnom državnom tužilaštvu;
- Kliničkom centru Crne Gore;
- Zavodu za hitnu medicinsku pomoć;
- a/a.

²⁰ Priručnik za delotvornu istragu i dokumentovanje torture i drugog svirepog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Ujedinjene nacije Njujork i Ženeva, 2004
<http://www.mpa.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=396734&rType=2&file=ISTANBULSKI%20PROTOKOL.pdf>